

# Memento Șt. O. Iosif

## 1875-1913

Destinul dramatic al poetului brașovean a contrastat teribil cu seninătatea și „liniștea” firii sale. Biografia lui, cel puțin de la un punct încolo, ar fi devenit subiect literar dacă Liviu Rebreanu ar fi izbutit să transforme schița de roman *Șarpele* (1918) într-un epos. Sunt 100 de ani de la dispariția poetului. Dureroasă abandonare de sine sau poate înfrângere în sens uman, psiho-fizic – așa s-ar putea rezuma existența sa.

În 1913, la 22 iunie, se stingea, în Spitalul „Colțea” din București, după doar o zi de internare – părăsit și nefericit. Cu ceva timp în urmă descinsese pentru ultima oară în orașul natal, Brașov. Dezinteresat de propria înfățișare, neglijent cu sine, dezamăgise (după mărturisirile Nataliei Negru) așteptările soției sale. Șase-șapte ani de căsnicie au eșuat într-o dublă trădare: cel mai bun prieten și colaborator al său, Dimitrie Anghel, o seduce pe Natalia Negru. Incapabil de ranchiună, dar adânc rănit, bolnav, Iosif scrie uneori fostei soții versuri dureroase. Cea care a purtat o viață întreagă povara acestei trădări, Natalia, a avut parte de o soartă plină de „accidente” traumatizante: împușcată de Anghel într-un acces de furie, asistând la moartea celui de-al doilea soț, D. Anghel (care a murit un an mai târziu de septicemie, în spital, după tentativa de sinucidere prin împușcare), apoi la moartea fiicei sale cu Iosif, Corina, rănită mortal într-un bombardament german, în 1916, ea a trăit până la 80 de ani.

Cunoscut mai mult ca poet, colaborator al revistei „Sămănătorul”, Șt. O. Iosif a fost un excelent traducător din Petöfi, Schiller, Heine, Baumgarten, Goethe, Lenau, Bürger, Uhland, Wagner, Lessing, Corneille, Keller, Carducci, Fulda, Shakespeare, Burns, Camoes, Dumas-tatăl, Verlaine, Ibsen, Saadi ș.a. A fost și prozator, și dramaturg. Nu a izbutit să termine facultatea la care s-a înscris de două ori, dar și-a început studiile la Brașov, unde tatăl său, profesorul de latină și elină Ștefan Iosif, a fost pentru puțin timp directorul gimnaziului de băieți. A debutat în 1892 în „Revista școlii” din Craiova și a publicat în numeroase reviste literare ale vremii. Volumele sale cele mai importante sunt *Versuri* (1897), *Patriarhale* (1901), *Poezii 1901-1902* (1902), *Credințe* (1905), *Poezii, 1893-1908* (1908), *Cântece* (1912). A fost unul dintre inițiatorii Uniunii Scriitorilor din România, numită atunci Societatea Scriitorilor Români și i s-au decernat două premii academice pentru poezie.

Istoria literaturii l-a clasat mai degrabă ca poet minor. Insuficient de profund și de personal, influențat destul de puternic de romantismul german sentimental, idilic și social, cum aprecia G. Călinescu. Visător, melancolic, contemplativ fără adâncimi de idee, dar profund uman, sensibil și fin cunoscător al nuanțelor limbii, Iosif a împlinit un rol semnificativ în poezia noastră: a făcut accesibilă poezia succesivilor săi simbolști, dar a rămas dependent de modalitățile de expresie și de sensibilitatea eminesciană. Un moment de tranziție marchează creația sa, asemeni celeia a multor poeți minori.

S-au scris trei monografii despre Șt. O. Iosif. Una îi aparține lui Ion Roman: *Șt. O. Iosif* (1964), alta lui Liviu Grăsoiu: *Șt. O. Iosif: Doinirea ca vocație și destin* (1985). Nedatată, monografia lui Vasile Netea face parte din aceeași serie de biografii și profiluri literare. Lui Mircea Vaida îi aparține o *Introducere în opera lui Șt. O. Iosif* (1977). L-au comentat critici precum M. Dragomirescu (1901), I. Chendi (1910), E. Lovinescu (1925, 1973), Perpessicius (1928), Al. Philippide (1933), Ș. Cioculescu (1939), C. Ciopraga (1970), I. Dodu-Bălan (1972), Ion Rotaru (1972), P. Constantinescu (1969), D. Micu (1970), Z. Ornea (1970), N. Ciobanu (1977), T. Vărgolici (1978), C. Regman (1998) – autori de istorii literare și dicționare de literatură și semnatori ai unor articole în presa literară.

Șt. O. Iosif nu a fost un poet nedreptățit, cum au crezut unii (ex. M. Vaida). Edițiile operelor sale, numărând în peste 180 de mii de exemplare, s-au epuizat, ceea ce înseamnă că cititorii i-au confirmat identitatea de poet reprezentativ nu doar al Ardealului. Cert este că, așa cum consemnează toți comentatorii săi, Iosif a fost un mult mai valoros și inspirat traducător decât creator de opere originale. Poet tradiționalist în esență, el este, totuși, cel puțin prin unele creații asemănătoare pastelurilor, un virtual simbolist, anunțând pe Bacovia. I. Dodu Bălan remarca asemenea elemente anticipative în „atmosfera lirică generală”, în „structura intimă a sentimentelor de însingurare și apăsare sufletească”, în „notațiile plastice, sugestive, cu care pictează dezolarea naturii”, în „melopecta din ritmul interior al frazelor poetice”. De fapt, multe asemenea observații s-au făcut și în privința lui Eminescu. Or, Iosif este un post-eminescian, autor de elegii și de poezii sociale sau atinse de elan naționalist.

Doina îi este „ideal estetic” (v. Liviu Grăsoiu). Simplitatea, melodicitatea, potențialele resurse ale poeziei „noi” sunt motivații în care a crezut neclintit. Poezia sa e aceea a unui învins, atașat de spațiul rural, rareori atras de vibrația orașului care, pentru sămănătoriști, era ruinător de ideal și simțire. Fără a fi un pastelist, nici măcar un descriptiv predilect, Iosif recurge la natură pe calea evocării, ca Eminescu, fenomenele fiind mai degrabă elemente simbolice, metafore. Dar, tocmai de aceea, poezia lui e un discurs ce rezistă și e mai puțin amenințat de desuetudine. Iosif „a putut în câteva ocazii să se ridice la nivelul mării poezii, a avut o curiozitate intelectuală rară, concretizată în activitatea de traducător, comparabilă cu aceea a lui Coșbuc, Al. Philippide, Șt. Aug. Doinaș ori A. E. Baconski. Șt. O. Iosif nu este un provincial, un cântăreț al ruralității văzute paradisiac, ci un artist căruia marile culturi europene îi vorbeau în limbaj inteligibil, ca unuia format într-o civilizație urbană și într-o familie dedată la aprecierea profesională a cuceririlor spiritualității umane din timpuri mai vechi sau contemporane”.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Liviu Grăsoiu, *Șt. O. Iosif: Doinirea ca vocație și destin*, București, Editura Albatros, 1985, p. 8.